

Poticanje čitanja

**i učenje o temama
tolerancije i nenasilja**

Kreativne radionice i zbornik dječjih radova

NAKLADA SLAP
Znanost i praksa!

Poticanje čitanja i učenje o temama tolerancije i nenasilja

Kreativne radionice i zbornik dječjih radova

Urednica Valentina Ružić

Izdavač

»NAKLADA SLAP«

Dr. Franje Tuđmana 33, 10450 Jastrebarsko

www.nakladaslap.com

Direktor

Biserka Matešić

Glavni urednik

prof. dr. sc. Krunoslav Matešić

Lektura

Žarko Taraš

Objavljeno uz potporu Ministarstva poduzetništva i obrta Republike Hrvatske

Copyright © 2013. Naklada Slap

Sva prava pridržana.

Nijedan dio ove knjige ne smije se reproducirati ni prenositi ni u kakvom obliku niti ikakvim sredstvima, elektroničkim ili mehaničkim, fotokopiranjem, snimanjem ili umnažanjem u bilo kojem informatičkom sustavu za pohranjivanje i korištenje bez prethodne suglasnosti vlasnika prava.

Ilustracija: © istockphoto.com/architetta

ISBN 978-953-191-771-1

Grafičko oblikovanje i tisak "NAKLADA SLAP", lipanj 2013.

Poticanje čitanja i učenje o temama tolerancije i nenasilja

Kreativne radionice i zbornik dječjih radova

Urednica Valentina Ružić

NAKLADA SLAP

Projekt poticanja čitanja kroz učenje o toleranciji i nenasilju podržan je od strane Ministarstva poduzetništva i obrta Republike Hrvatske, u sklopu projekta Poduzetništvo u kulturi. Osnovica, prvi dio projekta, bilo je održavanje kreativnih radionica u suradnji s Odjelom za djecu i mladež Gradske knjižnice u Zagrebu. Radionice je provodio stručni tim Naklade Slap – dva psihologa i lektor, te knjižničarka Natalija Dragoja, a cilj radionica bio je potaknuti čitanje i dječju kreativnost kroz obradu tekstova prilagođenih dječjoj dobi.

U radionicama su sudjelovala djeca iz grupe „Ribice“, **Dječjeg vrtića Budućnost** i iz prvog razreda **Osnovne škole Ljubo Babić**, Jastrebarsko. Naglasak je bio na temama tolerancije, nenasilja i pozitivnog stava prema drugima, kroz čitanje priča i pjesmica te poticanje usmenog, pismenog i likovnog izražavanja djece. Znanstvena istraživanja su potvrdila da čitanje od najranije dobi pozitivno korelira s visokim ocjenama u školi i uspjehom u ostalim životnim područjima. Vjerujemo da su djeca koja vole knjige zalog naše bolje budućnosti. Pozitivan stav učenika prema čitanju je od iznimne važnosti za njihovo daljnje obrazovanje, usvajanje školskog gradiva i akademsko postignuće. Zato je cilj projekta bio stvoriti tradiciju rada i prijateljstva s djecom kako bi bogato psihološko iskustvo i znanje naših djelatnika i suradnika dobilo primjenu u radu s najmlađima.

Drugi dio projekta sastojao se u poticanju dječjeg stvaralaštva na temu „Prijateljstvo i svađa“ i u njemu je sudjelovalo nekoliko osnovnih škola:

OŠ Dragutina Kušlana, Zagreb

OŠ Nad lipom, Zagreb

OŠ Petra Studenca, Kanfanar

OŠ Sesevetska Sela, Sesevetska Sela

Dječje kreativne radionice

U razdoblju od studenoga 2012. do lipnja 2013. održano je 7 radionica s različitim temama, u kojima je sudjelovala predškolska grupa „Ribice“ Dječjeg vrtića Budućnost, Mihanovićeva 30/2, Zagreb. Radionice su se održavale jedanput mjesečno u prostorima Odjela za djecu i mladež Gradske knjižnice Knjižnica grada Zagreba, Starčevićev trg 6, Zagreb.

Odgojiteljice skupine „Ribice“:

Nada Benković

Željka Bill

Pedagog Dječjeg vrtića Budućnost:

Renata Karaman

Jedna radionica je održana s djecom prvog razreda Osnovne škole Ljubo Babić, Jastrebarsko, uz pomoć učiteljica Jasnice Vojvodić, Snježane Dugić, Irene Borojević i Mie Matasić.

Voditelji radionica:

Natalija Dragoja, dipl. knjižničarka

Krunoslav Matešić, ml., prof. psihologije

Valentina Ružić, prof. psihologije

Jelena Učović, prof. komparativne književnosti i filozofije

1. dio

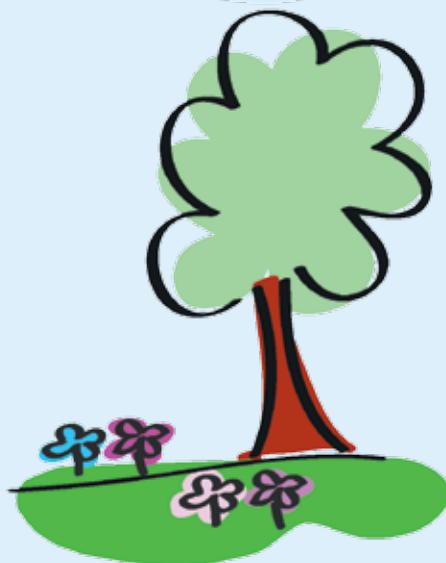
Projekt poticanja čitanja kroz učenje o toleranciji i nenasilju

Popis djece u predškolskoj grupi "Ribice":

Fran Baburić, 7 g.
Maša Biban Capponi, 7 g.
Ina Halužan, 6 g.
Masha Jokić, 6 g.
Patrik Kovačević, 7 g.
Ivana Leljak, 7 g.
Martin Majerić, 5 g.
Ana Paić, 5 g.
Matija Prosinečki, 7 g.
Lucija Protega, 7 g.
Sara Rant, 7 g.
Marko Runjak, 8 g.

Dora Sabljic, 7 g.
Nika Sabljic, 7 g.
Gita Sertić Cajner, 7 g.
Helena Sudar, 7 g.
Đino Šečić, 7 g.
Tea Tomašić, 5 g.
Vid Valkaj, 7 g.
Paula Višnjic, 7 g.
Josip Vitanović, 7 g.
Tian Žižić, 7 g.
Dino Žura, 7 g.

1. radionica, studeni 2012.

Tema: Zajedništvo i suradnja

Prva radionica u ciklusu bila je u ozračju jeseni i na njoj su djeca prepoznavala jesenske plodove, slušala priču o bundevama, te kroz čitanje, igru i likovno stvaralaštvo govorila o prijateljstvu, rješavanju sukoba i suradnji.

U likovnom dijelu radionice djeca su se privikavala na grupni rad tako što su u manjim grupama tehnikom kolaža zajednički stvarali bundeve.

Plan radionice

Uvodni dio (5 minuta)

Upoznavanje s djecom, kratko predstavljanje voditelja i teme, kratka najava današnjih aktivnosti.

Razgovor (5 minuta)

Znaju li djeca što su bundeve (buče), kako izgledaju i za što se koriste? Pokazujemo im nekoliko bundeva (buča) različite veličine. Pitamo djecu jesu li ih ikada jela. Je li tko probao juhu od bundeve (buče) ili neko drugo jelo? Pitamo ih znaju li da bundeve (buče) imaju koštice i jesu li ih ikada jeli. Jesu li koristili bundevu (buču) za izradu nekih ukrasa/igračaka i sličnih predmeta?

Priča i razgovor o priči (15 minuta)

Čitamo priču *Juha od bundeve*. Ako djeca priču već znaju, dopuštamo im da nam je pomognu ispričati. Voditelj može i namjerno pogriješiti ili izokrenuti neke riječi, da bi ga djeca ispravljala.

Razgovor: Jesmo li nešto naučili iz priče? Zbog čega su mačka i vjeverica bile tužne? Je li ljepše biti sam ili s nekim? Možemo li biti zajedno ako se svađamo? Kako rješavamo sukobe?

Vježba (5-10 minuta)

Postavimo papirnate bundeve po sobi – možemo ih nacrtati na kartonima i izrezati. Na svaku napišemo jedan zadatak – npr. *potrči, poskoči, hodaj pet koraka unatrag, reci ime svog najboljeg prijatelja, pokloni bundevu prijatelju* i slično. Po dvoje djece ide u "berbu" bundeva, uzimaju po jednu i izvode zadatak napisan na njima; vraćaju bundeve na mjesto i vraćaju se natrag na svoje mjesto.

Likovna razrada (15 minuta)

Grupni rad. Djeca u nekoliko skupina (u tehnici kolaža izrađuju bundeve). U izradi jedne bundeve sudjeluje ih nekoliko. Bundeve su plošne, izrezane u kartonu, a djeca ih ukrašavaju već pripremljenim raznobojnim komadićima kolaž papira. Koristimo boje karakteristične za jesen (nijanse žute, smeđe, narančaste, crvene...). Sve napravljene radove posložimo na zajednički plakat "Naše polje ...".

Literatura i nastavni materijal:

- Ayres, A. J. (2009). *Dijete i senzorna integracija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Brack, J. C. (2009). *Učenjem do pokreta, kretanjem do spoznaje - Program senzomotoričkih aktivnosti za djecu predškolske dobi*. Buševac: Ostvarenje.
- Cooper, H. (2004). *Juha od bundeve*. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga.
- Linn, M. (2011). *Terapijske vježbe kod psihomotoričkih razvojnih smetnji*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- kartoni s nacrtanim bundevama i zadacima, bundeve različitih veličina za pokazivanje, kolaž-papir, obični bijeli papir, ljepilo

2. radionica, prosinac 2012.

Tema: Osjećaji vezani uz toleranciju i nenasilje

Uz kratku priredbu s malim kazalištem lutaka, djeca su slušala priču o snijegu, gradnji snjegovića i zimskim radostima. U priču je uključen detalj o rušenju snjegovića, kako bi djeca mogla izraziti svoje emocije vezane uz pojavu nasilja u igri, te zajednički osmisliti adekvatne načine rješavanja takvih situacija.

Prepoznavanjem vrste emocija pomoću „smajlića“, osvještavanjem svojih osjećaja i djelovanja naših postupaka na druge, te mogućnosti nalaženja nenasilnih rješenja u konfliktima djeca razvijaju toleranciju i osvještavaju ozbiljnost svojih postupaka prema drugima. U likovnom dijelu radionice djeca zajednički izrađuju snjegovića i tako razvijaju svijest o značenju zajedničkog rada i suradnje.

Plan radionice

Uvodni dio (5 minuta)

Kratka najava današnjih aktivnosti, razgovor o zimi te aktivnostima na snijegu.

Razgovor (5 minuta)

Razgovor o zimi i snijegu i što se sve može zimi na snijegu raditi, čega se djeca najčešće igraju i što najviše vole raditi. Pita ih se jesu li ikada radili snješka ili neke druge likove od snijega. Pita ih se što su sve koristili, je li im bilo teško i slično. Pita ih se jesu li doživjeli negativna iskustva (npr. da ih je netko gurnuo ili gađao snijegom) te kako su se tada osjećali i što su učinili.

Priča i razgovor o priči (15 minuta)

Koristeći sklopivo kazalište lutaka voditelji prepričavaju istinitu priču o djevojčici Ani i razrušenom snjegoviću.

Pao je prvi snijeg. Djevojčica Ana radosno je ujutro protrljala oči, a onda uskliknula: Mamaaa! Tataaa! Pao je snijeg!

Doručak je pojela za 10 minuta, obukla se za 5 i onda sjurila niza stube. Juhuuu!

Najprije se dobro izvaljala po snijegu. Ubrzo je stigao tata. Sa sanjkama! Okružili su zgradu barem 10 puta, a kada se tata umorio, reče joj: Hajdemo napraviti snjegovića!

Mama je pripremila mrkvu, stari lončić za čaj i jedan prastari, ali lijepi šareni šal (dodaci koji se mogu stavljati na lutke za vrijeme pripovijedanja).

-Sjetila sam se, uzviknu Ana – Kao oči, usta i gumbice stavit ću mu šarene kamenčiće koje smo ovo ljeto skupili na plaži!

Marljivo su radili cijelo prijepodne. Ana je željela da snjegović bude barem njezine veličine. Trebalo je prikupiti jako puno snijega, a nakon nekog vremena, njezine rukavice, iako su bile debele, promočile su i Ani je postalo hladno. Ipak, malo prije nego što je ručak bio gotov, Anin i tatin trud se isplatio: ispod prozora Anine zgrade na podnevnom suncu blistao je prekrasan bijeli snjegović.

-Ručak je gotov!- doviknula je mama kroz prozor. Zatim je fotoaparatom slikala Anu, pa snješka, pa Anu sa snješkom i na kraju tatu, Anu i snješka skupa.

Ana je bila jako gladna i ručak joj je baš bio ukusan, ali nije mogla izdržati i nekoliko puta se digla od stola i zadovoljno kroz prozor promotrila svog bijelog prijatelja. U jednom trenutku, čak joj se učinilo da joj je namignuo!

Zatim je trebalo napisati školsku zadaću. Ana je veselo virkala kroz prozor.

Ali u jednom trenu, pogledavši kroz prozor, Anine oči se napuniše suzama. Na mjestu gdje je bio snjegović stajala je hrpa snijega s razbacanim kamenčićima, zaprljanim šalom, a lončić koji je snješku stajao na glavi, otkotrljao se sa strane! Netko je uništio njezinog prijatelja snješka!

Nitko nije mogao utješiti Anu. Nije željela raditi novog snješka, željela je svog starog prijatelja. Bila je jako ljuta na onoga tko je srušio njihov cjelodnevni trud te je bijesno rekla: *Trebali smo napraviti snješka od leda, tako da onoga koji ga pokuša srušiti zaboli ruka.*

Razgovor: Je li lijepo ovo što je Ana rekla? Kako bi ti utješio/la Anu? Što bi predložio/la?

Predlažemo djeci da sama izmisle sretan završetak. Zašto su djeca srušila snješka? Npr. snješka su srušila djeca koja su se grudala u blizini, ali sad im je žao i pomažu sutradan Ani sagraditi novog.

Vježba (10 minuta)

Djeca odgovaraju na pitanja:

1. Kako se osjeća djevojčica iz priče? Pokaži odgovarajuće lice (pokazujemo im pripremljene "smajlice")

2. Kako bi opisao/la taj njen osjećaj?

3. Hoće li djevojčica nešto poduzeti?

4. Pokaži mi što će reći dijete i kako će izgledati njegovo držanje tijela i izraz lica. (Djeca glume likove, držanje tijela, izraze lica itd.)

Razgovor s djecom o tome jesu li zadovoljni završetkom priče.

Likovna razrada (15 minuta)

Od krpica (tehnikom "utiskivanja sa štapićima u stropor") izrađujemo našeg zajedničkog snjegovića – grupni rad.

Literatura i nastavni materijal:

- a) Petermann, F., Petermann, U. (2010). *Trening s agresivnom djecom*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- b) Susanne Stoecklin-Meier, S. (2011). *Rukicama gore, nogicama dolje, rastimo bolje*. Split: Harfa
- c) sklopivo kazalište lutaka napravljeno od kartona – s četiri lika potrebna za priču (mama, tata, djevojčica Ana i snjegović)
- d) kartoni s nacrtanim "smajlicima"

3. radionica, siječanj 2013.

Tema: Izgradnja samopouzdanja i samopoštovanja

Prikazivanjem aktualnih superjunaka iz dječjih priča i upućivanjem na njihove dobre osobine djecu se upoznaje s pojmom i značenjem riječi superjunak. Naglasak se stavlja na osobine koje svaki od nas ima, te na situacije u kojima svatko od nas, pomažući drugima, može postati superjunak. Junaci iz naših priča ne koriste oružje, nego je ono što ih čini velikima njihova dobrotu i hrabrost.

U likovnom dijelu radionice djeca su ilustrirala svoje ideje na temu "Da sam ja superjunak" i na kreativan način prikazala na koje sve načine svatko od nas može postati pravi superjunak.

Plan radionice

Uvodni dio (5 minuta)

Upoznavanje s djecom, kratko predstavljanje voditelja i teme, kratka najava današnjih aktivnosti.

Razgovor (5 minuta)

Djeca pokažemo slike i lutke superjunaka i za svaku pitamo: Tko je to? Što on radi? Koje su njegove moći?

Razgovaramo s djecom o tome koji bi superjunaci oni željeli biti, kakve bi bile njihove posebne moći. Pitamo ih kakvi bi bili prema drugima, ako bi bili jači od drugih, bi li ih gnjavili ili bi im pomagali...

Kako bi kao superjunak pomogao ljudima koji su u nevolji?

Priča i razgovor o priči (15 minuta)

Djeca čitamo novinske članke o djeci koja pokazuju nesebično ponašanje (na primjer, djeca koja se cijelu godinu odriču džeparca da bi djeci u bolnici za Božić kupila poklone).

Razgovor: Što mislite o tome što su djeca o kojoj smo čitali napravila. Jeste li vi nekad razmišljali o nečemu sličnome? Jeste li nešto slično napravili?

Vježba (5-10 minuta)

Djeca pričaju svoje zamisli na temu "Jedan dan u životu superjunaka".

Likovna razrada (15 minuta)

Koristeći flomastere djeca ilustriraju svoje ideje na temu "Da sam ja superjunak, da sam ja superjunakinja."

Literatura i nastavni materijali:

- Lauster, P. (2007). *Postanite samopouzdanji*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- novinski članci, slike i lutke superjunaka
- flomasteri

Maša:

“Labud koji pomaže bakici kojoj je pala torba, a ispod je vatra... da joj ne padne u vatru”.

Fran:

(Franov superjunak pomaže u čišćenju i spašavanju našega planeta od smeća, a u tome mu pomaže i labud)

Tea:

“Bila bi superjunakinja koja bi prala posuđe i pospremala mami.”

Paula i Gita:
"Princeze pomažu u čišćenju
snijega"

4. radionica, veljača 2013.

Tema: Drugi i ja - naš odraz u ogledalu

Kroz priču o ogledalu djeca osvještavaju da smo svi ponekad tužni, sretni, zabrinuti, znatiželjni i preplašeni, te da se te emocije mogu vidjeti na našim licima. Gledajući druge „kao u ogledalu“, možemo znati kako se oni osjećaju i pokušati im pomoći ili se veseliti s njima.

U likovnom dijelu djeca crtaju svoj odraz u pripremljenim okvirima ogledala i opisuju nam svoje osjećaje, te uče prepoznati osjećaje drugih ljudi.

Plan radionice:

Uvodni dio (5 minuta)

Kratko predstavljanje teme i najava današnjih aktivnosti.

Razgovor (5 minuta)

Pitati djecu imaju li prijatelje, kako im se zovu najbolji prijatelji, što s njima rade, kako se igraju i slično. Kako se oni ponašaju prema svojim prijateljima i prijatelji prema njima?

Pjesmica i razgovor o pjesmici (15 minuta)

Čitamo pjesmicu Grga Čvarak ili, ako je djeca već znaju, dopuštamo njima da je recitiraju ili da na-

dopunjuju stihove. Kako se Grga Čvarak ponaša? Jesu li nam neki njegovi postupci čudni? Koga Grga Čvarak vuče za rep? Koji su njegovi postupci dobri, a koji loši?

Vježba (5-10 minuta)

Djeca raspoređena u parove stoje jedno prema drugome (kao da se gledaju u ogledalu) i drže se za ruke, ljuljaju se naprijed-nazad i zajedno skaču. Govore im se dijelovi tijela kojima se trebaju spojiti – lakat uz lakat, šaka uz šaku i slično, te se tako zajedno pomicati, čime se vježba ravnoteža.

Likovna razrada (15 minuta)

Djeca u pripremljenim okvirima crtaju svoj odraz u ogledalu te nam opisuju što su nacrtala.

Literatura i nastavni materijali:

- Brack, J. C. (2009). *Učenjem do pokreta, kretanjem do spoznaje - Program senzomotoričkih aktivnosti za djecu predškolske dobi*. Buševac: Ostvarenje.
- Linn, M. (2011). *Terapijske vježbe kod psihomotoričkih razvojnih smetnji*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Zvrko, R. (2011). *Grga Čvarak*. Zagreb: Mozaik knjiga.
- papiri s nacrtanim okvirima ogledala, flomasteri

Matija
("Ovo sam ja i moj prijatelj.")

Lucija

Martin
("Ovo sam ja sretan.")

Tian
(Prepoznajem se jer imam otvorena usta. Vo-
lim puno pričati.)

Paula

Gita

Marko
("Ja sam iznenađen i tužan.")

Sara

5. radionica, ožujak 2013.

Tema: Rješavanje sukoba

U cilju pronalaženja nenasilnih načina rješavanja svih problema, sukoba i konflikata u životu djeci se čita priča o mudroj lisici koja ima pametne izreke. Svaka izreka može se primijeniti u određenim životnim situacijama i pomoći u rješavanju sukoba. Djeci su pripremljeni primjeri konfliktnih situacija u kojima se ona mogu naći s prijateljima, braćom i sestrama, roditeljima te su ona sama uz pomoć mudrih lisičjih izreka pronalazila mirna rješenja tih situacija.

U likovnom dijelu radionice izrađivane su lutkice koje se mogu staviti na prst i koje mogu pomoći u uvježbavanju rješavanja konfliktnih situacija kroz igru.

Plan radionice

Uvodni dio (5 minuta)

Kratko predstavljanje teme i najava današnjih aktivnosti.

Razgovor (5 minuta)

Djecu se pita o tome jesu li se ikada s nekime sukobila/posvađala i zbog čega, kako su se tada osjećala, jesu li i dalje prijatelji s tom osobom i slično. Pita ih se kako obično završavaju njihovi sukobi, tj. što oni naprave kada do sukoba dođe.

Priča i razgovor o priči (15 minuta)

Priča o lisici u kojoj mala lisica od mame uči izreke koje joj pomažu nositi se s ljutnjom, izbjegavati svađu, rješavati sukobe i sl.

Kroz priču djeca uče tehnike kontrole bijesa (npr. prije nego što nešto kažeš, stani i broji do 10), potiče ih se na razmišljanje o posljedicama svog ponašanja i na davanje vlastitih primjera kako se može izbje-

ći sukob. Djeca mogu ispričati primjere u kojima su ona ili netko drugi uspješno razriješi sukob.

Vježba (5-10 minuta)

Djeci se dijele pripremljene slike lisice i njenih mudrih izreka. Dijeli ih se u parove i svaki par treba odglumiti unaprijed pripremljen zadatak, koristeći izreku sa slike.

Primjeri zadataka:

Igraš se u dvorištu i naiđe dječak iz susjedstva i šutne tvoju loptu.

U vrtiću se igraš lutkom, priđe ti tvoja prijateljica i želi tu lutku.

Jedeš u vrtiću juhu, netko te od prijatelja u prolazu gurne i juha ti se prolje po majici.

Djeca glume koristeći izreke sa slika.

Primjeri izreka: Dijeliti je zabavno, Hoćeš li mi, molim te, posuditi igračku?, Hoćeš li se igrati sa mnom?

Likovna razrada (15 minuta)

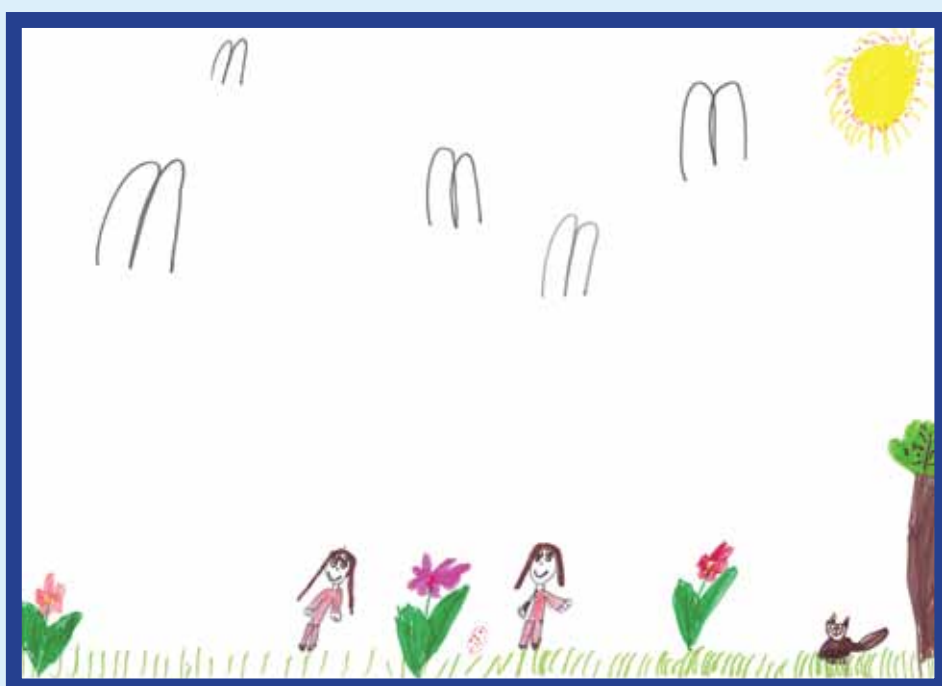
Izrađujemo male prstne lutke (od papira ili vune, filca), za male lutkarske improvizacije.

Literatura i nastavni materijali:

- Krizmanić, M., Kolesarić, V. (2005). *Tolerancija u svakidašnjem životu, psihologija tolerancije*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Petermann, F., Petermann, U. (2010). *Trening s agresivnom djecom*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Rumpf, J. (2009). *Vikati, udarati, uništavati. Kako postupati s agresivnom djecom*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- pripremljeni kartoni koji prikazuju slike lisice i njezine mudre izreke vezane uz načine rješavanja sukoba

Ista radionica održana je i s djecom 1. razreda OŠ Ljubo Babić, Jastrebarsko u Centru za kulturu Gradske knjižnice i čitaonice Jastrebarsko.

Mia, 1. r.

Anja, 1. r.

Igor, 1. r.

Ben, 1. r.

6. radionica, travanj 2013.

Tema: **Prihvatanje različitosti**

Kroz čitanje pjesmice o Antuntunu, koji se ponaša različito od ostale djece, razgovarali smo o različitostima i sličnostima među svima nama.

Kroz glumljenje različitih životinja djeca uče prepoznati da iako smo različiti po mnogim vanjskim obilježjima i ponašanjima, osjećajima i mišljenjima, da smo svi vrijedni i zaslužujemo prijateljstvo i ljubav. Trebamo se poštovati, uvažavati, dogovarati i skupa stvarati.

U likovnom dijelu djeca zamišljaju sebe kao određenu životinju i crtaju se, pa razgovaramo o međusobnim razlikama i sličnostima.

Plan radionice

Uvodni dio (5 minuta)

Kratko predstavljanje teme i najava današnjih aktivnosti.

Razgovor (5 minuta)

Savjetovati djecu da pogledaju jedni druge i naveđu po čemu se međusobno razlikuju (boja očiju, kose, visina...). Jesmo li svi jednaki, ponašamo li se jednako? Razgovaramo o tome da iako smo jako različiti, svi živimo u istom gradu/planetu i moramo imati strpljenja i razumijevanja jedni za druge.

Pjesmica i razgovor o pjesmici (15 minuta)

Čitanje pjesmice „Kako živi Antuntun“.

Razgovor: Kako je on različit od druge djece? Sviđa

li vam se npr. njegov način kušanja juhe? Kako bismo se mi mogli s njime slagati?

Vježba (5-10 minuta)

Djeca glume različite životinje (kornjaču, psa, zeca...) i pri tome uviđaju da istu vrstu životinje svako dijete glumi na drugačiji način (uviđanje različitosti i mogućnosti suživota iako smo različiti). Skrećemo im pozornost na pouku vježbe na sljedeći način: ti si mali pas, a ti veliki; ti si jako spora, a ti malo brža kornjača.

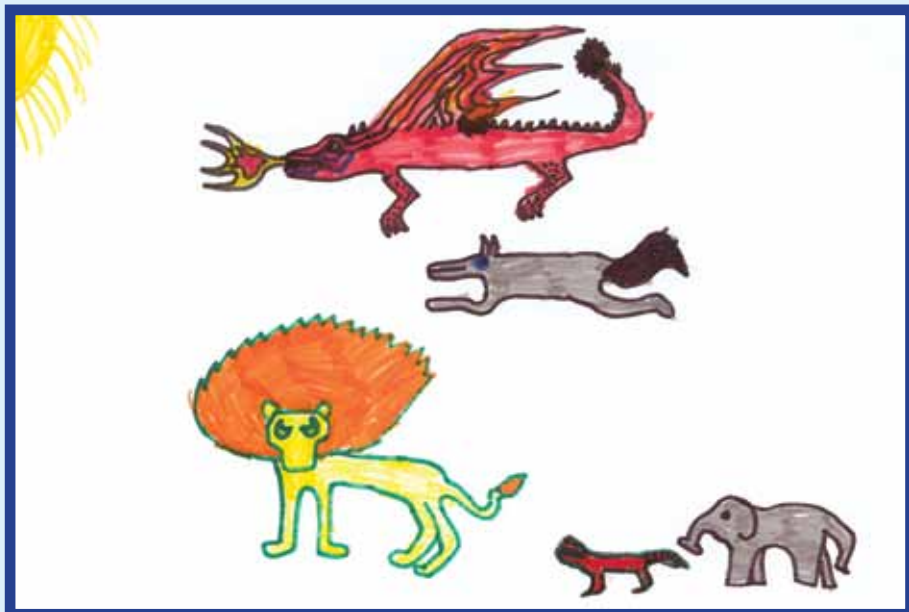
Djeci zadajemo zadatak iz Predvježbi pisanja (povlačenje linija, precrtavanje), uspoređujemo njihove uratke i upućujemo ih na to da su svi napravili različito, a opet dobro.

Likovna razrada (15 minuta)

Djeca zamišljaju sebe kao neku životinju na livadi. Flomasterima crtaju sebe kako su se zamislili, a mogu dodati i svoje prijatelje.

Literatura i nastavni materijali:

- G. Vitez, G. (2009). *Kako živi Antuntun*. Zagreb: Mozaik knjiga.
- Petermann, F., Petermann, U. (2010). *Trening s agresivnom djecom*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Phillips, S. (2011). *Igre olovkom - Predvježbe pisanja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Josip

Helena

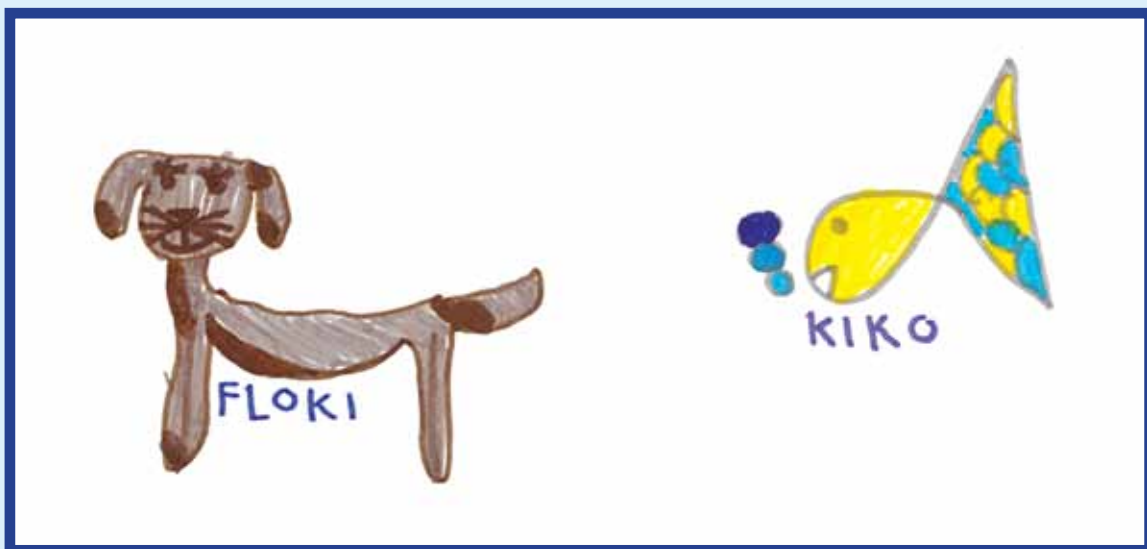
Tian

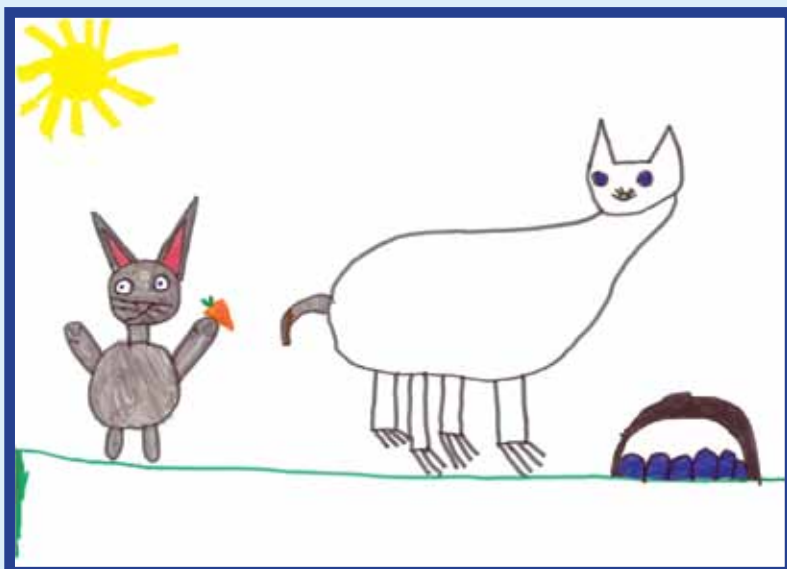
Patrik

Nika

Dora

Dino

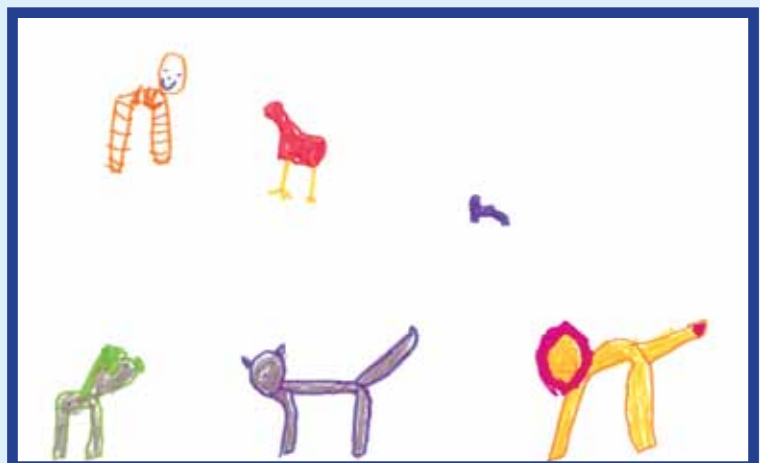
Ivana

Ana

Masha (Maša J.)

Ina

7. radionica, svibanj 2013.

Tema: Plemenitost, pomaganje

Svibanjska radionica, posljednja u ovom ciklusu, zaokružila je teme nenasilja i tolerancije pričom o plemenitosti i pomaganju drugima.

Djeca su bila jako zainteresirana za razgovor o načinima na koje možemo jedni drugima pomagati i imala su mnogo primjera kako su oni pomogli svojim mamama, bakama, prijateljima...

Nakon toga je uslijedilo zajedničko crtanje livade prijateljstva, u čemu je svako dijete dalo svoj doprinos i zajednički su radili da bi livada bila što ljepša i veselija.

Plan radionice

Uvodni dio (5 minuta)

Kratko predstavljanje teme i najava današnjih aktivnosti.

Razgovor (5 minuta)

Pričamo s djecom o proljeću, vrstama cvijeća, pitamo ih koje vrste cvijeća poznaju. Pokazujemo djeci slike različitog cvijeća.

Priča i razgovor o priči (15 minuta)

Čitanje priče „Plesna haljina žutog maslačka“. Ako djeca znaju priču, dopuštamo da je sama ispričaju ili da nam je pomognu ispričati.

Razgovor s djecom o tome kako se ponašao dječak

iz priče. Kako se ljudi ponašaju prema maslačku? Gaze li ljudi maslačke jer su maleni i neugledni? Kako se ti ponašaš prema onima koji su manji od tebe?

Kakav je bio pauk? Je li se pauk promijenio? Je li ta promjena dobra ili loša, i zašto?

Vježba (5-10 minuta)

Prisjeti se slučaja kada je tvoj brat/sestra/prijatelj bio tužan i ispričaj nam što si učinio da ga oraspoložiš. Djeca nam pričaju o slučajevima u kojima su oni promijenili svoje ponašanje i pomogli drugima.

Likovna razrada (15 minuta)

Zajednički crtamo livadu prijateljstva. U tehnici tempere na velikim hamer papirima u boji (zajedničkim snagama, surađujući) crtamo našu livadu prijateljstva na kojoj je svatko od nas jedan poseban cvijet, leptir, kukac....

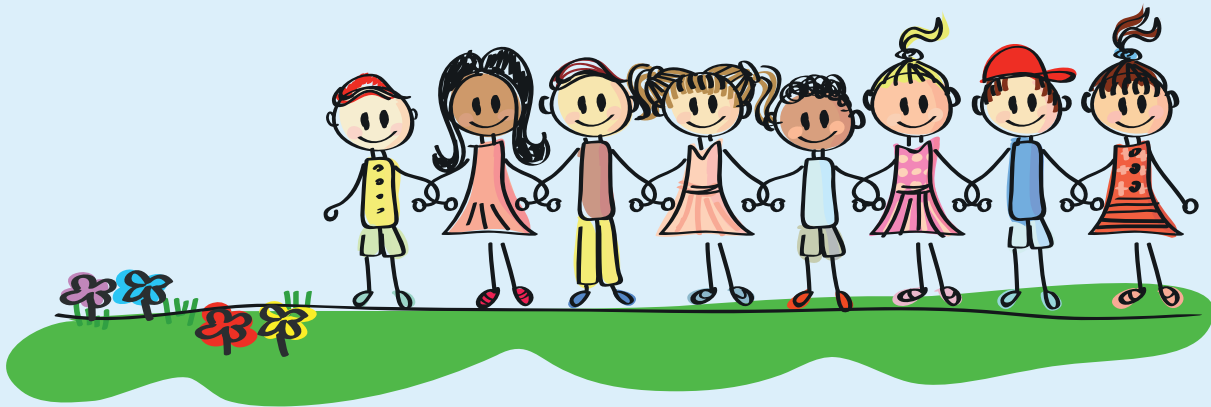
Literatura i nastavni materijali:

- Krizmanić, M., Kolesarić, V. (2005). *Tolerancija u svakidašnjem životu, psihologija tolerancije*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Škrinjarić, S. (2005). *Plesna haljina žutog maslačka u: Priče o dobru, priče o zlu: priručnik za razvijanje moralnog prosuđivanja u djece*. Zagreb: Školska knjiga.
- hamer papir, pasteले

2. dio

**Dječji radovi na temu
“Prijateljstvo i svađa”**

Na sudjelovanje u projektu Poticanje čitanja i učenje o temama tolerancije i nenasilja pozvani su i svi učenici osnovnih škola Republike Hrvatske putem natječaja poslanih na e-mail adrese škola. Učenici su pozvani da se svojim sastavcima, pričama, pjesmama i crtežima na temu „Priatelj i svađa“ uključe u stvaranje dječjeg zbornika. Nekoliko škola iz različitih dijelova Hrvatske odazvalo se pozivu, pa zahvaljujemo svoj djeci koja su sudjelovala, te ravnateljima, nastavnicima i stručnom osoblju sljedećih ustanova:

OŠ Dragutina Kušlana, Zagreb
OŠ Nad lipom, Zagreb
OŠ Petra Studenca, Kanfanar
OŠ Sesevetska Sela, Sesevetska Sela

Dio radova uvršten je u ovaj zbornik, a neki od njih nagrađeni su i knjigama Naklade Slap.

Iva, 1. r.

**OŠ Dragutina Kušlana,
Zagreb**

Marko, 2. r.

Loris, 3. r.

Laura, 1. r.

Priča o prijateljstvu

Jednog su dana išla zajedno u školu dva najbolja prijatelja. Živjeli su obojica u Bužanovoj ulici. Svakog dana krenuli bi u 7.40 sati u školu. Kada bi stigli u školu, pozdravili bi se i svaki bi otišao na svoju stranu zato jer je Ivan išao u 7. razred, a Darian u 3. razred. Kada bi zvono zazvonilo i označilo veliki odmor, već bi njih dvojica zajedno razgovarali i nasmijavali jedan drugog. Ponekad su radili nepodopštine. Osim njih u školi je bila još jedna skupina dječaka u 5. razredu koja je stvarala neprilike.

Jednog su se dana Ivan i Darian jako posvađali. Više nisu išli zajedno u školu. Dječaci, iz one grupe koja je stvarala neprilike, bili su veći od Dariana. Stali su pred njega pokušavajući mu preprečiti put. Darian ih je samo zaobišao, ali oni su se na njega naljutili i počeli ga tući. Baš u to vrijeme tuda je prolazio Ivan jer je i on išao u školu. Krenuo je ka-

snije da ne bi susreo Dariana s kojim se posvađao. Ivan je došao među dečke, počeo braniti prijatelja pa su nasilnici pobjegli kući. Ivan je pomogao Darianu da ustane i otpratio je prijatelja do njegove kuće. Zajedno su ispričali Darianovim roditeljima što se dogodilo.

Ivan je krenuo u školu, a Darian je ostao doma odmarati se kako bi sljedećeg dana mogao krenuti u školu.

U školi su svi pitali kako to da Darian nije došao u školu. Ivan je sve ispričao svojim prijateljima i učiteljici. Svi su se učitelji složili da će ti dečki biti kažnjeni. Dečki su bili kažnjeni pa više nikad nisu stvarali neprilike. Ivan i Darian su se pomirili i opet kao pravi prijatelji zajedno išli u školu.

Antonio, 3. r.

Tomislav, 3. r.

Moja prijateljica

Dok svađa traje,
Svako prijateljstvo staje.

Kad svađa pođe,
Jedva čekamo da na kraj dođe.

Srećom, jutros, prijateljica mi došla,
Oprostila mi je, i svađa je prošla.

Mia, 2.r.

Što su prijatelji

Što su to prijatelji, pitam se.

Je l' to neki lik iz stripa, filma?

Može li to biti neka životinja: mačka, zamorac,
možda pas?

Ma nije! To je netko tko se igra s tobom,

Netko tko te tješi kad si tužan,

Netko tko se ne ljuti na tebe kad pogriješiš.

Eto to je prijatelj!

Petar, 2.r.

Ahmet, 1. r.

Hana, 3. r.

Prijateljstvo

Prijateljstvo je zbilja nešto posebno. Prijateljstvo je dobar odnos prema nekome, a neprijateljstvo svađa i tučnjava. Ako nekome želiš biti prijatelj, ne smiješ biti svadljiv i zavidan nego moraš biti pošten i dobar. Kad uspoređujemo prijateljstvo i zlo, vidimo različite stvari. Prijateljstvo ima dobrotu, pažnju i poštenje, a zlo ima bezobzirnost, zavist, oholost i nasilje. Zla ima na cijelom svijetu, u svakom gradu

i u svakoj ulici. Prijateljstva nema baš mnogo. Zato trebamo širiti dobrotu i prijateljstvo kako bi svi ljudi bili radosni i složni. Kada bi svi ljudi bili dobri i miroljubivi, nikad ne bi bilo tučnjava, svađa, nasilja, sukoba i ratova niti bilo koje vrste zla. Zato širimo radost, prijateljstvo i dobrotu kako ne bi bilo više zla i rata od dobrote i mira.

Antonio, 3.r.

Mia, 2. r.

Lana, 2. r.

Prijateljstvo i svađa

Djevojčica Marija je imala najbolju prijateljicu koja se zvala Ivana. Jednog dana Marija je kupila sladoled za njih dvije. Zajedno su uživale u okusu vanilije. Ivana i Marija bile su jako sretnе. Zatim su otišle na igru u parkić. Posvađale su se koja će se prva ljuljati. Ivana je rekla da će ona prva, a Marija da ona ima prednost jer ih je počastila sladoledom. Nijedna nije htjela popustiti, pa su otišle posvađane iz parkića.

Djevojčica Marija je bila jako tužna kad je došla doma. Otišla je na spavanje, ali je ružno sanjala. Vikala je u snu. Probudila ju je njena mama, a Marija joj je sve ispričala.

I Ivana je sutradan bila tužna jer je bila sama u parkiću. Nitko se s njom nije želio igrati. Otišla je do Marije i pitala je hoće li se s njom igrati. Marija je rekla da se ne želi više ljutiti i svađati. Onda su se pomirile i igrale sretnе.

Andrijana, 3.r.

Robert, 1. r.

Đuliano, 6. r.:
 "Prijatelji mi uvijek pomažu kada mi je pomoć potrebna!"

David, 6. r.:
 "Volim se družiti sa svojim prijateljima.
 Prijatelji su mi jako važni!"

OŠ Nad Lipom, Zagreb

Što je prijateljstvo?

Prijateljstvo je kada se s nekim družiš i igraš.

Karlo

Prijateljstvo je kada te netko voli i želi biti s tobom.

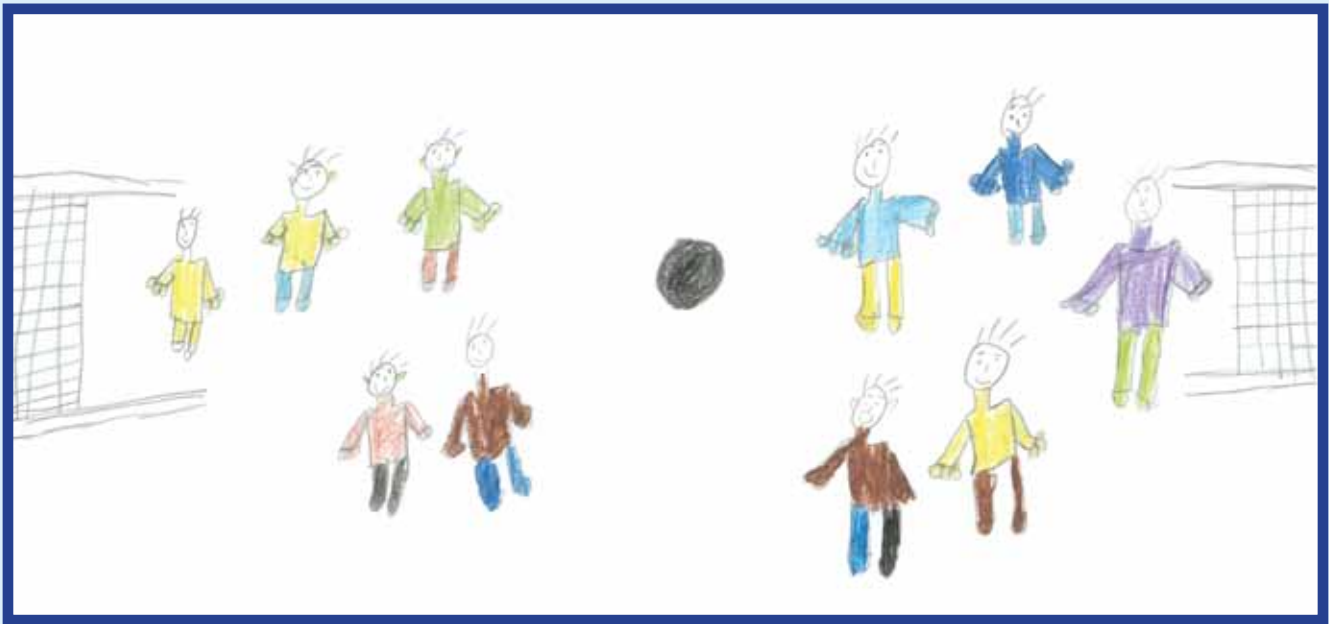
Ana

Prijateljstvo je kada ti netko pomaže.

David

Mateo, 4. r.:
 "Ja i moj prijatelj volimo se zajedno igrati."

Đuliano, 6. r.

Prijateljstvo

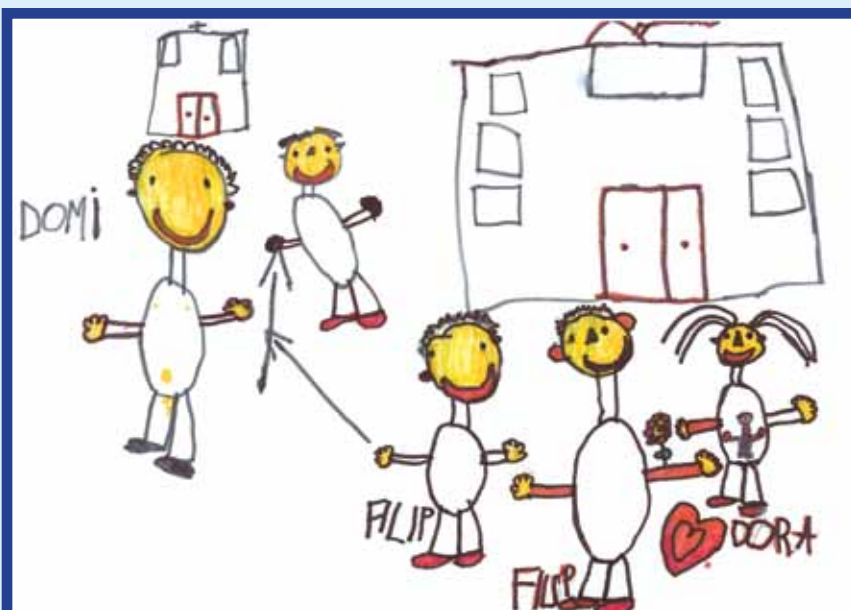
U školi imam prijatelje. A to su: Mateo, Ana, Josipa, Monika, Patricija, Ante i Kristina. Volim se s njima igrati, družiti, razgovarati, pričati i smijati se. Ponekad se s prijateljima posvađam oko nekih stvari, ali se brzo i pomirimo. Na prijatelje se ne treba ljutiti, već sve oprostiti i brzo svađe zaboraviti. Prijatelji su nešto najljepše u životu. S prijateljima provijavamo sve lijepo i ružno. Volim svoje prijatelje.

Karlo, 7. r.

Prijateljstvo ili svađa

Za mene je prijateljstvo jako važno. Lijepo mi je kada imam prijatelje s kojima se igram i družim. Ja ih ne želim povrijediti, jer ih volim. Za mene je prijateljstvo kada mogu pričati i družiti se. Kada sretnem prijatelje tada sam sretan. Prijateljstvo je jako potrebno.

David, 6. r.

Filip, 16 god.:

"Moji prijatelji su jako dobri."

Mateo, 4. r.:
"Nije lijepo kada se
dva prijatelja sva-
đaju i prijete si."

Što je svađa?

Svađa je kada se tata s mamom posvađa a ja se osjećam tužno i ljuto.

Karlo

Svađa je nešto jako ružno.

Ana

Svađa je kad je netko jako ljut.

David

Karlo, 7. r.:
"Svi moji pri-
jatelji."

Prijateljstvo

Moj prijatelj Mihael živi blizu mene. Viđamo se svaki dan. Razgovaramo o školi. Ljuljamo se, igramo se loptom, crtamo, trčimo. Kada sam bolesna on mi dođe u posjet. Zajedno s njegovom bakom idemo u šetnju. Sretna sam što imam tako dobrog prijatelja. S dobrim prijateljem sve dijelim.

Ana, 6. r.

Filip, 17 god.:
Volim svoje prijatelje!"

Dominik, 17 god.:
"Volim ići u školu. U školi
imam puno prijatelja."

Laura, 5. r.

Nogometna svadba

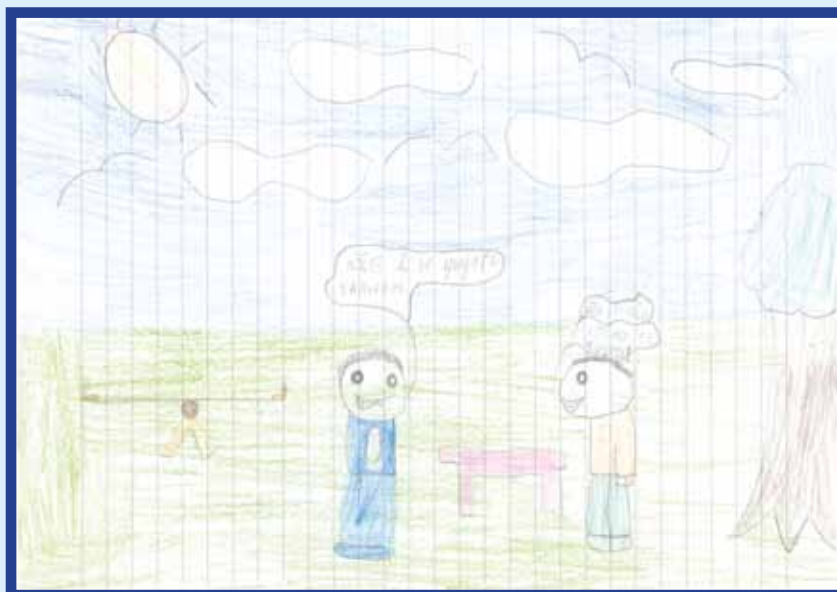
Jednog sunčanog dana igrali smo nogomet (na betonskom igralištu). Bitali smo ekipe: moja je bila puno slabija rali drugu ekipu to nije zanimalo. Igrali smo i mi smo gubili, jedno 3 razlike. Moj prijatelj Darko je zabio gol i pravo: cicao je moju ekipu, a ja sam bio ljut i potmetnuo: o sam mu rekao. On je pao i udario se u glavu i plakao je. Bilo mi je žao. Ja i on nismo igrali 2 tjedna, rali ja sam mu se ispričao; bili smo prijatelji. Drugog dana igrali smo podje dvije ekipe: lje po smo se igrali.

Andrea, 5. r.

**OŠ Petra Studenca,
Kanfanar**

Ivan, 5. r.

Tedi, 5. r.

Prijatelji i svadbe

Kada imaš prijatelja
Sve ti je lako
jer uvijek se možeš osloniti
na njega,
Ali kada si u
svadbi ne možeš
nikome reći što
te muči,
Zato ne budi posvadan

Ana, 4. r.

Natali, 4. r.

Petra, 2. r.

Greta, 2. r.

Nina, 5. r.

Matej, 5. r.

SVADA PA POMIRENJE

1. BILA SU JEDNOM DVA BRATA
BEZ IKAVOG ZANATA
ZALUPILA SU VRATA
I UDARILA DVADVRATA
2. JEDAN JE DRUGOM GOVORIO DA JE KRIV
PA NIKAD NIJE BIO MIR
DOŠLO JE DO PREPIRKE
BICLO JE PUNO BUKE
3. KAD SU SHVATILI DA JE VJETAR ZALUPIO VRATA
POMIRILI SU SE BAŠ KAO DVA SVATA

LEON

Leon, 4. r.

Klara, 2. r.

Emili, 5. r.

Karlo, 5. r.

Bruno, 6. r.

Prijatelj

Prijatelj je tebi sve
 Prijatelj te čuva i pomaže
 Jer je on tu za tebe.
 Prijatelj je tebi sve

Prijatelj je te kad ga trebaš.
 Prijatelj te rešuje iz problema
 Prijatelj ti je prva želja.
 Prijatelj te učini sretnim i
 svakom problemu.

Nina, 5. r.

Kristina, 5. r.

PRIJATELJ

PRVA JE PRIJATELJ NEKO
 TAD JE VE TEBE TU KAD
 BI TREBAO BITI IZGODNE DRUGOJE.
 PRIJATELJI SU PREDIVAN IZGOVA
 DA PREMAŠI S POSLOM.
 ŠTO JE PRIJATELJ?
 RECI ČU TI.
 TO JE OSOBA S KOJOM
 JE UŠIBUŠEŠ BITI OVO ŠTO JEŠI
 KAD PRIJATELJ NEŠTO ZAMOLE.
 TO SE NE OSOBA ZA ŠTIRA
 PRVA PRIJATELJ JE ONAŠ KOŠI
 SE POŠAVI ONER KAD ŠI
 OSTALI NEŠTANA.
 PRIJATELJSTVO JE STROLO
 NIŠE PEŠA ZAKLON.
 "OSTANI", TO JE ŽAROM
 RIŠEŠ I PRIJATELJSEVO RIŠEŠINU

Mirela, 5. r.

Nika, 5. r.

**OŠ Sesevtska Sela,
 Sesevtska Sela**

Prijatelj

Prijatelj? Što meni znači prijatelj? Tko je on meni u životu?

Prijatelj je riječ koju želim i volim čuti svaki dan. Meni prijatelj znači sve, radost, tuga, sreća, zadovoljstvo... Bez prijatelja bi život bio tužan, jadan... Riječ prijatelj za mene znači nešto neopisivo lijepo. Prijatelj je čovjek koji je uz tebe svaki dan, pomaže ti u: nevoljama, obrani te od neke krivice iako zna da si kriv. S prijateljem dijeliš svoje tajne. Mislim da je potrebno svadati se s prijateljem jer iz svadta i pogrešaka se najviše nauči. Ja sam sa svojom prijateljicom prošla sve i svašta. S prijateljicom sam provela najljepše dane u svome mladome životu, ali sam također naišla na grozne dane kada bih se posvadala s njom.

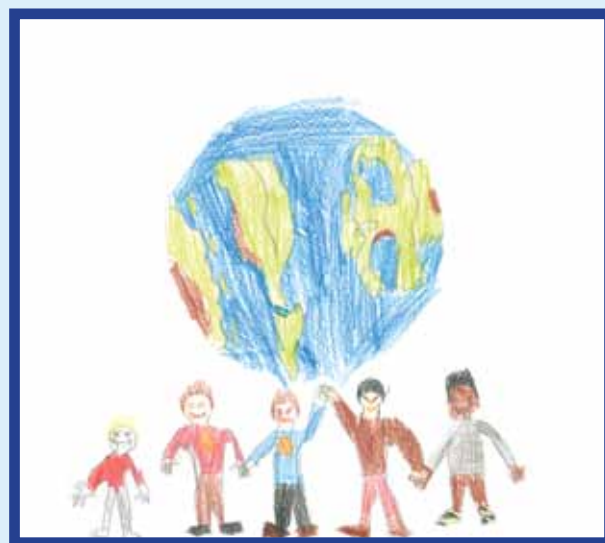
Par dana dok smo bili u svadi, bilo mi je jako teško. Imala sam tugu u srcu, koju ne bih pokazivala. Pokušala bih biti sabrana u srcu i misliti na pozitivne stvari, kao što je da se pomirim s osobom koja mi znači sve, sreća u mom životu. U školi bi se pogledavale, no ipak bismo osjetili ljubomoru zbog toga što se ona druži s drugom osobom, a ja posve jednom, sa kojom se nisam baš dovoljno družila. Da, da, došlo je i taj dan kada smo si sve oprostile i pokušavale se dogovoriti da ne dodemo više do velikih problema.

Pa dakle, sa svojom prijateljicom sam prošla svakakve svade, ali na kraju smo shvatile da ne možemo jedna bez druge. Prijateljstvo je predivna stvar koja ti se može dogoditi u životu.

Iva, 6. r.

Borislav, 5. r.

Fran, 6. r.

Marta, 5. r.

PRIZATELJ

PRAVI JE PRIZATELJ NETKO
 TKO JE VEZ TEBE TU KAD
 BI TREBAO BITI NEKOJE DRUGOSE.
 PRIZATELJI SU PREDIVAN IZGOVOR
 DA PREKINES S POSLOM.
 ŠTO JE PRIZATELJ?
 RECI CU TI.
 TO JE OSOBA S KOJOM
 SE USUDUJEŠ BITI ONO ŠTO JESI
 KAD PRIZATELJ NEŠTO ZAMOLE.
 TO SE NE OČIGADA ZA SUTRA
 PRAVI PRIZATELJ JE ONAJ KOJI
 SE POJAVI ONDA KAD SVI
 OSTALI NESTANU.
 PRIZATELJSTVO JE STABLO
 KOJE PUVJEÄ ZAKLON.
 "OSTANI" TO JE ČAROBNA
 RIJEČ U PRIZATELJSJEVU RIJEČNIKU

Mirela, 5. r.

Prijatelj

Prijatelj je prava osoba
 Prijatelj je uvijek uz tebe,
 mjestu možes povjeriti sve.
 Svoje boli, patnje, pa čak
 i ako ti netko slomi srce.

Prijatelj je osoba,
 koja će ti pokazati put prema sijećlu;
 mauciti te da se uvijek madaš najboljem.

Prijatelj je osoba,
 koja će te držati za ruku i
 meće te pustiti da padneš.

Prijatelj je osoba, koja te pozmaje
 bolje nego ti sam sebe, koja je teško
 promaci.

Prijatelj je osoba,
 koja će se zavuci u tvoje srce
 i ostati zauvijek unutra
 jer...

Prijatelj je tvoja osoba.

Helena, 5. r.

Ema, 5. r.

Leonarda, 5. r.

Patrick, 5. r.

Sadržaj

1. dio: Projekt poticanja čitanja kroz učenje o toleranciji i nenasilju 5

1. radionica, studeni 2012.	7
2. radionica, prosinac 2012.	10
3. radionica, siječanj 2013.	14
4. radionica, veljača 2013.	17
5. radionica, ožujak 2013.	20
6. radionica, travanj 2013.	24
7. radionica, svibanj 2013.	28

2. dio: Dječji radovi na temu “Prijateljstvo i svađa”33

OŠ Dragutina Kušlana, Zagreb	35
OŠ Nad Lipom, Zagreb	40
OŠ Petra Studenca, Kanfanar	44
OŠ Sesevetska Sela, Sesevetska Sela	48

Vaš rast i razvoj zajedno s nama!

NAKLADA SLAP
Znanost i praksa!

A. Jean Ayres
**DIJETE I SENZORNA
INTEGRACIJA**

Cijena: 199,50 kn

Monika Linn
**TERAPIJSKE
VJEŽBE KOD
PSIHOMOTORIČKIH
RAZVOJNIH
SMETNJI**

Cijena: 105,00 kn

Joachim Rumpf
**VIKATI,
UDARATI,
UNIŠTAVATI**
Kako postupati
s agresivnom
djecom

Cijena: 105,00 kn

Franz Petermann
Ulrike Petermann
**Trening
s agresivnom
djecom**

Cijena: 294,00 kn

Mirjana Krizmanić
Vladimir Kolesarić
**TOLERANCIJA
U SVAKIDAŠNJEM
ŽIVOTU**
Patologija tolerancije

Cijena: 126,00 kn

Peter Lauster
**POSTANITE
SAMOPOUZDANI**

Cijena: 94,50 kn

NAKLADA SLAP

REDAKCIJA-FINACIJE: Dr. Franje Tuđmana 33, 10450 Jastrebarsko,
tel/fax: 01 6281 774, 6284 001, e-mail: nslap@nakladaslap.com

www.nakladaslap.com

CENTAR ZA EDUKACIJE I ISTRAŽIVANJA: Miramarska cesta 105,
10000 Zagreb, tel/fax: 01 6313 044, e-mail: zagreb@nakladaslap.com

Poticanje čitanja i učenje o temama tolerancije i nenasilja

Kreativne radionice i zbornik dječjih radova

Crtež na naslovnici: Lana, 2. r., OŠ Dragutina Kušlana, Zagreb

www.nakladaslap.com

NAKLADA SLAP
Znanost i praksa!